22/03.01.00/2025
VN/18947/2022-SM-46

Aihe: Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 25.02.2025 klo 10.00 / HE 205/2024 vp / Lausuntopyyntö

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n asiantuntijalausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi, HE 205/2024 vp

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi luonnoksesta hallituksen esitykseksi 205/2024. Esityksen mukaan julkishallinnon toimialan toimijaluokalla tarkoitetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyjä viranomaisia, jolloin toimijaluokkaan kuuluvat hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän viranomaiset.

Tarkentamistarpeita edelleen kriittisten toimijoiden määrittelyssä

Hyvinvointialueiden konsernitaso vastaa osana palvelujen järjestämisen tehtävää palvelutuotannon vaatimustenmukaisuudesta ja laadusta. Lisäksi hyvinvointialueiden tavoitteena on asiakaslähtöinen palveluintegraatio, jossa korostuu toimialakohtaista tavoiteasetantaa laajempi työote. Käytännön palvelutoiminnassa voi olla vaikeaa rajata esimerkiksi sosiaalihuollon palveluita ja terveydenhuollon palveluita toisistaan ja palveluintegraation edetessä rajaukset tulevat entisestään vaikeutumaan ja menettämään merkitystään. Hyvinvointialueiden tarkastelu esityksessä, lukuun ottamatta em. julkishallinnon toimialamääritystä, käsittelee hyvinvointialueita toimialoittain, jolloin vastuita ja valvontaa kohdennetaan sosiaali- ja terveyspalveluille. Pelastustoimi kuuluu toimijaluokkaan julkishallinnon toimialan kautta. On merkille pantavaa, että 5 luvun 19 § määrittää valvovia viranomaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osalta, mutta pelastustoimea valvovaa viranomaista ei määritetä, vaan pelastustoimen palvelut sekä hyvinvointialueen konsernitaso jää valtakunnallisen yleisen ohjauksen piiriin. Asia jää esityksessä perustelematta.

Soveltamisessa pysyvä haasteena vaatimusten ja raportointivastuiden päällekkäisyys

Esityksen soveltamisessa aivan olennaista on suunnitella toimintamallit, joiden puitteissa jo olemassa olevat kansallisia ja alueellisia toimintarakenteita voidaan soveltuvin osin hyödyntää tai vaihtoehtoisesti vastuita keventää. Suomessa on eurooppalaisessa vertailussa jo ennen direktiivin voimaantuloa poikkeuksellisen laajaa varautumisen yhteistyötä, jolloin soveltamisessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota hallinnon resurssiviisauteen. Jo nykyisessä tilanteessa varautumiseen liittyviä vastuita lankeaa useista eri lainsäädännöistä, jolloin soveltamisessa on pysyvä haasteena vaatimusten ja raportointivastuiden päällekkäisyys. Tämä ongelma tulee ottaa ohjauksessa ja valvonnassa vakavasti huomioon ja on suosittava käytänteitä, joilla voidaan välttää kaikki päällekkäinen työ. Kaiken viranomaisten valvonnan tulee olla yhteismitallista ja velvoitteiden tulkinnan selkeitä ja yhtenäisiä silloinkin, kun valvovia viranomaisia on useita. **Valvontaviranomaisten keskinäinen yhteistyö on olennaista resurssiviisaan toteutuksen näkökulmasta ja heidän tulee vahvasti keskenään koordinoida toimijoihin kohdentuvia toimenpiteitä ja vaatimuksia, jotta päällekkäiset ilmoitusvelvollisuudet jms. eivät perusteetta kuormita toimijoita.** Asiassa on selkeyttämistarpeita ja Hyvil esittää valmisteltavaksi arkkitehtuurikuvauksia osoitettujen vastuiden ja

velvoitteiden yhteyksistä, jotta varautumista voidaan edistää tehokkaasti ja yhteistoimintaa kehittävällä otteella.

Tarkoituksenmukaiset toimintamallit lainmuutoksen vaatimuksille ja tulkinnoille tulisi suunnitella jo ennen lain säännösten voimaantuloa ja siirtymäkausien päättymisiä. Aiempaa paremmalla hallinnollisen taakan hallinnalla olisi merkittävä vaikutus syntyvien lisäkustannusten tasoon. Selvää on, että hyvinvointialueille syntyvät lisäkustannukset tulee kompensoida valtion rahoituksessa täysimääräisesti.

Esitys vahvistaa kriittisen infrastruktuurin suojaa sekä yhteiskunnan keskeisten palvelujen jatkuvuuden hallintaa ja tarjoaa uuden yhteistoiminnan kentän kaikille soveltamisen piirissä oleville toimijoille. Suurimpia hyötyjiä toimijoittain lienevät pienet ja keskisuuret yritykset, joiden yhteydet varautumisen rakenteisiin ovat olleet julkista hallintoa ja poolitoiminnassa mukana olevia yrityksiä heikommat. Tarkentamistarpeita on edelleen kriittisten toimijoiden määrittelyssä paitsi hallinnon myös terveysteknologian toimijoiden osalta. Työn tehokkuus ja hallinnollisen työmäärän hallinta voi perustua vain toimialakohtaisia näkemyksiä laajempaan kokonaiskuvaan ja yhteisteen kehittämiseen, jossa kunkin toimijan työpanoksen toteutusta voidaan optimoida toteutuksen, valvonnan ja raportoinnin päällekkäisyydet poistamalla.

Vesa-Pekka Tervo
Pelastustoimen kehittämispäällikkö
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy